

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9CdoGp/2/2022
Identifikačné číslo spisu:	4110212738
Dátum vydania rozhodnutia:	29.04.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:4110212738.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1/ X. Ď., narodený XX. XX. XXXX, B., T. X, 2/ N.. Ľ. T., narodený XX. XX. XXXX, Y. W. XXX, 3/ T. T., narodený XX. XX. XXXX, P. I. XXX, 4/ T. T., narodený XX. XX. XXXX, Y. W. XXX, 5/ R. T., narodená XX. XX. XXXX, Y. W. XXX, 6/ T. Ď., narodená XX. XX. XXXX, Č. X., Y. XXX/X, 7/ T. Ď., narodený XX. XX. XXXX, Č. X., Y. XXX/X, 8/ C. Ď., narodená XX. XX. XXXX, Č. X., Y. XXX/X, 9/ Y. Ď., narodený XX. XX. XXXX, Č. X., Y. XXX/X, žalobcovia zastúpení: Advokátska kancelária Gabriel Orlík, s.r.o., Topoľčianky, Žitavanská 20, proti žalovaným: 1/ T. X., narodený XX. XX. XXXX, X., U. XXXX/X, 2/ U. X., narodený XX. XX. XXXX, Y. W. XXX, 3a/ H. X., narodená XX. XX. XXXX, L., T. XXX/XX, 3b/ N.. T. X., L., narodený XX. XX. XXXX, L., T. XXX/XX, 3c/ N.. T. X.Š., narodený XX. XX. XXXX, L., T. XXX/X, 4/ P. X., narodený XX. XX. XXXX, V. XXX, 5/ Š. X., narodený XX. XX. XXXX, Ž., K. W. XXX, 6/ T. T., narodená XX. XX. XXXX, V. XXX, 7/ P. T., narodená XX. XX. XXXX, Y. W. XXX, 8/ P. W., narodená XX. XX. XXXX, C. XXX, 9/ T. W., narodený XX. XX. XXXX, G., L. XXXX/XXB, 10/ N.. T. Ď., narodený XX. XX. XXXX, T., X. XX, 11/ H. Ď., narodený XX. XX. XXXX, T., X. XXX/XX, 12/ P. X., narodený XX. XX. XXXX, B. L., U. XXX/XX, 13/ T.. P. X., narodená XX. XX. XXXX, L., J. XX, o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 7C/130/2010, v štádiu rozhodovania o trovách konania, o dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Okresného súdu Nitra zo dňa 4. augusta 2022 č. k. 7C/130/2010-880, takto

rozhodol:

V konaní p o k r a č u j e s dedičmi pôvodného žalovaného 3/ Y. X., narodeného XX.XX.XXXX, naposledy bytom T. XXX/XX, L., ktorý zomrel XX.XX.XXXX, a to: 3a/ H. X., narodená XX.XX.XXXX, T. XXX/XX, L., 3b/ N.. T. X., L., narodený XX.XX.XXXX, T. XXX/XX, L., 3c/ N.. T. X., narodený XX.XX.XXXX, T. XXX/X, L..

Uznesenie Okresného súdu Nitra zo dňa 4. augusta 2022 č. k. 7C/130/2010-880 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra rozsudkom z 9. novembra 2018 č. k. 7C/130/2010-574 žalobe vyhovel a určil, že

označené nehnuteľnosti patria do dedičstva po Y. Ď.. O trovách konania rozhodol tak, že žalobcom 1/ až 9/ priznal voči žalovaným 1/ až 13/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Na základe odvolania žalovaných 10/ a 11/ Krajský súd v Nitre rozsudkom z 15. decembra 2020 č. k. 12Co/186/2019-786 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobcom 1/ až 9/ priznal voči žalovaným 10/ a 11/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

3. Okresný súd Nitra uznesením z 28. apríla 2022 č. k. 7C/130/2010-819, ktoré vydal vyšší súdny úradník, uložil žalovaným 1/ až 13/ povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ až 9/ náhradu trov konania 2.873,71 eura a žalovaným 10/ a 11/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ až 9/ náhradu trov odvolacieho konania 393,65 eura.

4. Na základe sťažnosti žalovaných 1/, 2/, 3/, 8/, 9/, 12/ a 13/ Okresný súd Nitra uznesením zo 4. augusta 2022 č. k. 7C/130/2010-880 zmenil uznesenie z 28. apríla 2022 č. k. 7C/130/2010-819 tak, že: (I.) žalovaným 4/, 5/, 6/, 7/, 10/ a 11/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ až 9/ náhradu trov konania 2.873,71 eura, (II.) žalovaným 10/ a 11/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ až 9/ náhradu trov odvolacieho konania 393,65 eura, (III.) žalobcom 1/ až 9/ náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie proti žalovaným 1/, 2/, 3/, 8/, 9/, 12/ a 13/ nepriznal.

5. Proti uzneseniu Okresného súdu Nitra zo 4. augusta 2022 č. k. 7C/130/2010-880 podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) dovolanie generálneho prokurátora na podnet žalovaného 10/ a navrhol napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení uviedol, že napadnutým uznesením rozhodol súd o sťažnosti žalovaných 1/, 2/, 3/, 8/, 9/, 12/ a 13/ proti uzneseniu vydanému vyšším úradníkom bez toho, aby ich sťažnosť doručil žalovanému 10/ (ako aj ostatným žalovaným, ktorí sťažnosť nepodali). Žalovaný 10/ nemal možnosť vyjadriť sa k tvrdeniam uvedeným v sťažnosti. Súd sa stotožnil s dôvodmi uvedenými v sťažnosti a rozhodol v neprospech žalovaného 10/, keďže podiel žalovaného 10/ na celkovej výške trov konania predstavuje po vyhovení sťažnosti vyššiu sumu, ako predstavoval na základe uznesenia vydaného vyšším súdnym úradníkom. Zásah do práva žalovaného 10/ na spravodlivý proces je podľa generálneho prokurátora v danom prípade evidentný a skutočnosť, že prípady tohto typu sa v slovenskej súdnej praxi stále vyskytujú, je nepochopiteľná a zarážajúca. Podmienka subsidiarity dovolania generálneho prokurátora je podľa neho splnená, nakoľko žalovaný 10/ nemá k dispozícii iný prostriedok nápravy. Vo vzťahu k proporcionality uviedol, že vadu napadnutého uznesenia je potrebné charakterizovať ako fundamentálnu. Rozhodnutie v neprospech žalovaného 10/ bolo vydané bez toho, aby žalovaný 10/ vedel, že nejaké konanie vôbec prebieha, pričom nedisponuje opravným prostriedkom proti takémuto rozhodnutiu. Okrem toho by rozhodnutie najvyššieho súdu v danej veci malo užitočný efekt na právnu prax. Potreba nápravy teda prevyšuje nad záujmom zachovania nezmeniteľnosti súdneho rozhodnutia a nad princípom právnej istoty.

5.1. Generálny prokurátor ďalej uviedol, že aj keď ustanovenia Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) o sťažnosti neustanovujú, či má súd doručiť sťažnosť druhej strane sporu, respektíve ostatným subjektom sporu, CSP vychádza z toho, že súd podľa okolností konkrétneho prípadu posúdi, či je potrebné podanie doručiť strane. Správny výklad ustanovení CSP k otázke potreby doručovania sťažnosti druhej strane sporu (respektíve ostatným subjektom sporu, ktorí sťažnosť nepodali) je, že ak sudca hodlá sťažnosť zamietnuť, nemusí ju druhej strane (ostatným subjektom sporu) doručovať; ak sudca sťažnosť vyhodnotí ako dôvodnú, je potrebné doručiť ju druhej strane (ostatným subjektom sporu) pred vydaním rozhodnutia o sťažnosti.

5.2. Okrem toho napadnuté uznesenie podľa generálneho prokurátora trpí ďalšou vadou, ktorou je závažné porušenie práva spočívajúce v právnych záveroch, ktoré sú svojvoľné alebo neudržateľné. Pri rozhodovaní o výške trov konania je súd viazaný skorším právoplatným rozhodnutím o nároku. V tomto prípade právoplatné rozhodnutie o nároku znelo tak, že žalobcovia 1/ až 9/ majú voči žalovaným 1/ až 13/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Tento výrok možno podľa generálneho prokurátora interpretovať výlučne tak, že podiely žalovaných na výške trov konania sú rovnaké a že každý žalovaný je povinný trovy konania nahradiť. Od takto vymedzeného nároku sa však súd v dovolaní napadnutom uznesení odklonil, keď niektorých žalovaných na náhradu trov konania

nezaviazal, a teda podiely žalovaných neurčil rovnako. O tom, že niektorí žalovaní nebudú zviazaní na náhradu trov konania, mohol súd rozhodnúť výlučne v štádiu rozhodovania o nároku na náhradu trov konania. V štádiu rozhodovania o výške trov konania už takáto modifikácia prípustná nebola.

6. Žalovaní 10/ a 11/ v písomnom vyjadrení k dovolaniu generálneho prokurátora zhodne uviedli, že generálny prokurátor sa v dovolaní plne stotožnil s dôvodmi uvedenými v podnete na jeho podanie, preto navrhujú, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolaniu generálneho prokurátora vyhovel.

7. Žalovaní 1/, 2/, 12/ a žalovaná 13/ v písomnom vyjadrení k dovolaniu generálneho prokurátora zhodne uviedli, že nedokážu posúdiť argumentáciu uvedenú v dovolaní o nedostatkoch v doručovaní sťažnosti žalovaných 1/, 2/, 3/, 8/, 9/, 12/ a 13/ voči uzneseniu Okresného súdu Nitra z 28. 4. 2022 č. k. 7C/130/2010-819. V zmysle § 458 ods. 2 CSP je generálny prokurátor oprávnený napadnúť právoplatné rozhodnutie, ktoré porušuje právo na spravodlivý proces. Námietky generálneho prokurátora týkajúce sa doručovania sú však námietkami voči postupu súdu predchádzajúcemu rozhodovacej činnosti súdu, t. j. generálny prokurátor na tomto mieste neuvádza námietku k rozhodnutiu. Ďalej uviedli, že v napadnutom uznesení súd zaviazal žalovaných 4/, 5/, 6/, 7/, 10/ a 11/ na náhradu trov konania v celkovej sume 2.873,71 eura, čo v prepočte na jedného žalovaného (keďže títo majú medzi sebou právo regresnej náhrady) predstavuje 478,83 eura. Poukázali na (bližšie nešpecifikovanú) judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky i rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (III. ÚS 481/2015 a v ňom citované rozhodnutia) s tým, že v tzv. bagateľných veciach je podmienka proporcionality dovolania generálneho prokurátora vo všeobecnosti vylúčená. Na základe uvedeného argumentovali tým, že v napadnutej veci ide o tzv. bagateľnú vec, vylúčenú z prieskumu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. 7.1. Ďalej navrhli, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky vykonal s odkazom na § 458 ods. 2 CSP test proporcionality a zväžil aj ich pohľad, uvedený v sťažnosti proti uzneseniu Okresného súdu Nitra z 28. 4. 2022 č. k. 7C/130/2010-819, najmä s poukazom na to, že oni trovy konania žalobcov nespôsobili resp. nezavinili, išlo o chybný zápis Registra obnovennej evidencie pozemkov tretím subjektom, a to spoločnosťou ENVI GEOS s.r.o. O existencii súdneho sporu sa žalovaní 1/, 2/, 12/ a žalovaná 13/ dozvedeli až po smrti Y. X., pôvodne žalovaného 1/, na miesto ktorého po jeho smrti nastúpili. Pôvodný žalovaný 1/ Y. X. vyjadril súhlas s opravou chyby v katastri nehnuteľností ešte svojimi vyjadreniami zo 14. 11. 2006 a z 1. 7. 2008. Je teda zrejmé, že Y. X. bol pripravený záležitosť usporiadať mimosúdne, a teda nezapríčinil vznik súdneho sporu. Ani pôvodný žalovaný 1/, ani súčasní žalovaní 1/, 2/, 12/ a 13/ nevykonali žiadne procesné úkony, ktoré by viedli k takému množstvu súdnych pojednávaní a potrebe rozsiahleho dokazovania, a teda nevyvolali tak zásadné ekonomické a časové zaťaženie súdneho sporu. V súdnom konaní dokonca prejavili vôľu uzatvoriť so žalobcom X. Ď. (v súčasnosti žalobca 1/) súdny zmier potvrdzujúci jeho nároky a k uzatvoreniu súdneho zmieru nedošlo v dôsledku nedostatku vôle iných žalovaných. Preto žalovaní 1/, 2/, 12/ a žalovaná 13/ odkázali analogicky na ustanovenie § 256 ods. 2 CSP o trovách zavinených stranou sporu.

7.2. Napokon žalovaní 1/, 2/, 12/ a žalovaná 13/ poukázali na to, že počas súdneho konania žalobca X. Ď. písomne vyhlásil, že si voči nim nebude uplatňovať trovy konania. Táto dohoda účastníkov konania bola založená aj v súdnom spise v súvislosti s návrhom na uzatvorenie súdneho zmieru. Žalovaní 1/, 2/, 12/ a žalovaná 13/ vyjadrili súhlas s čiastočným späťvzatím a zmenou návrhu a keby neboli vyjadrili takýto súhlas, žalobca resp. žalobcovia by neboli úspešní v celom rozsahu, a teda by nebolo možné priznať im náhradu trov konania. Zamestnanec právneho zástupcu žalobcov im potvrdil, že žalobcovia informovali súd, že si voči žalovaným 1/, 2/, 12/ a žalovanej 13/ neuplatňujú trovy konania, a to podaním zo dňa 1. 3. 2021. Z uvedených dôvodov žalovaní 1/, 2/, 12/ a žalovaná 13/ vyjadrili názor, že prevláda záujem na zachovaní uznesenia Okresného súdu Nitra zo 4. 8. 2022 č. k. 7C/130/2010-880 vzhľadom na potrebu racionálneho usporiadania vzťahov podporenú základnými princípmi CSP, a to najmä podľa článku 2 CSP, ktorý je založený na podmienkach spravodlivosti a legitímneho očakávania, že vec bude rozhodnutá spravodlivo. Preto navrhli, aby najvyšší súd dovolanie generálneho prokurátora odmietol.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že generálny prokurátor podal dovolanie včas (§ 461 CSP) na základe podnetu žalovaného 10/ (§ 458 ods. 3 CSP), prejednal vec bez nariadenia pojednávania (§ 464 CSP v spojení s § 443 CSP, časť vety pred bodkočiarkou) a dospel k záveru, že tento mimoriadny opravný prostriedok treba považovať za

dôvodný.

9. Dovolací súd zistil, že v priebehu dovolacieho konania zomrel žalovaný 3/. Preto si dovolací súd vyžiadal právoplatné uznesenie Okresného súdu Prievidza z 3. 6. 2024 č. k. 9D/67/2024-138 (dedičské rozhodnutie po žalovanom 3/) a v súlade s ustanovením § 63 ods. 2 CSP v spojení s § 464 a § 438 ods. 1 CSP dovolací súd rozhodol, že v konaní pokračuje s dedičmi po žalovanom 3/.

10. Podľa § 458 CSP proti právoplatnému rozhodnutiu súdu je prípustné dovolanie generálneho prokurátora, ak to vyžaduje ochrana práv a túto ochranu nemožno v čase podania dovolania generálneho prokurátora dosiahnuť inými právnymi prostriedkami (odsek 1). Dovolanie generálneho prokurátora je prípustné iba za predpokladu, že právoplatné rozhodnutie súdu porušuje právo na spravodlivý proces alebo trpí vadami, ktoré majú za následok závažné porušenie práva spočívajúce v právnych záveroch, ktoré sú svojvoľné alebo neudržateľné a ak potreba zrušiť rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty (odsek 2). Generálny prokurátor podá dovolanie iba na základe podnetu strany (odsek 3).

11. Dovolací súd poukazuje na nález sp. zn. III. ÚS 331/2006, v ktorom Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) vyjadril záver, že ochrana poskytovaná mimoriadnym opravným prostriedkom subjektu odlišného od účastníka konania je prípustná vtedy, ak osoba ktorá sa domáha podania takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku, nemala k dispozícii zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov (najmä podaním niektorého z opravných prostriedkov, vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov).

12. V tejto veci generálny prokurátor napadol uznesenie, ktorým sudca okresného súdu rozhodol o sťažnosti proti uzneseniu, ktoré vydal vyšší súdny úradník v zmysle § 262 ods. 2 CSP. Proti tomuto uzneseniu nie je možné podať odvolanie (§ 355 ods. 2 CSP v spojení s § 357 CSP a cotrario). Bola teda splnená podmienka, že ochranu práv nemožno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Dovolanie generálneho prokurátora bolo podané na podnet žalovaného 10/ ako účastníka konania, v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané, keďže podľa pôvodného rozhodnutia vydaného vyšším súdnym úradníkom mal byť žalovaný 10/ jedným z trinástich žalovaných, ktorí mali spoločne zaplatiť žalobcom náhradu trov (prvoinštančného) konania vo výške 2.873,71 eura, kým podľa napadnutého rozhodnutia má náhradu trov v tej istej výške platiť už len šesť žalovaných (medzi nimi aj žalovaný 10/).

13. Neobstojí tvrdenie žalovaných 1/, 2/, 12/ a 13/, že dovolanie je neprípustné, lebo námietky generálneho prokurátora týkajúce sa doručovania nesmerujú proti právoplatnému rozhodnutiu, ale proti postupu súdu, ktorý mu predchádzal. Ustanovenie § 458 ods. 2 CSP výslovne uvádza ako dovolací dôvod porušenie práva na spravodlivý proces, pričom pod procesom treba chápať postup súdu, ktorý predchádza vydaniu rozhodnutia. Rovnako neobstojí argumentácia, že ide o tzv. bagateľnú vec. Neprípustnosť dovolania v bagateľných veciach (§ 422 CSP) sa týka len dovolaní podaných stranou sporu, nie dovolaní generálneho prokurátora, a aj tam sa týka len dovolacieho dôvodu podľa § 421 CSP, nie dovolacieho dôvodu podľa § 420 CSP. Ustanovenie § 464 CSP síce stanovuje primerané použitie ustanovení o dovolaní aj na konanie o dovolaní generálneho prokurátora, avšak len ak tento zákon (CSP) neustanovuje inak. Prípustnosť dovolania generálneho prokurátora je pritom upravená inak (osobitne) v ustanoveniach §§ 458 - 460 CSP, preto neexistuje dôvod aplikovať tu ustanovenia o prípustnosti dovolania podľa §§ 419 - 423 CSP.

14. V civilnom sporovom konaní sa uplatňujú základné zásady a princípy spravodlivosti konania, medzi ktoré patrí aj princíp rovnosti zbraní a princíp kontradiktórnosti konania (čl. 6, čl. 9 CSP). Ako vyplýva z ustálenej judikatúry ESLP, ústavného súdu a najvyššieho súdu, každá strana sporu musí mať možnosť nielen predložiť dôkazy a argumenty, ktoré považuje za potrebné na to, aby jej požiadavky uspeli, ale aj zoznámiť sa s dôkazmi, argumentmi a podaniami protistrany a následne sa k nim vyjadriť. Kontradiktórnosť v civilnom konaní znamená možnosť strany popierať argumenty druhej strany a právo na to, aby boli vypočítané jej argumenty a návrhy (viď rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 31/2016, sp. zn. III. ÚS 32/2015, sp. zn. I. ÚS 276/2016, sp. zn. IV. ÚS 89/2018, sp. zn. II. ÚS

15. Aj keď z Civilného sporového poriadku *expressis verbis* nevyplýva povinnosť súdu doručiť sťažnosť, podanú účastníkom konania podľa § 239 a nasl. CSP, ostatným účastníkom konania, podľa názoru dovolacieho súdu, právo účastníka konania na doručenie takéhoto podania treba považovať za súčasť práva na spravodlivý proces, najmä pokiaľ sudca mieni sťažnosti vyhovieť. Aj vo vzťahu k sťažnosti je teda potrebné primerane aplikovať ustanovenie § 373 ods. 3 o doručovaní odvolania ostatným subjektom. Nedoručenie podania - v danom prípade sťažnosti proti uzneseniu o výške náhrady trov konania - ostatným účastníkom konania (subjektom) je v rozpore s princípmi kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní, ako súčasti práva na spravodlivý proces. Aj z článkov 6 a 9 Základných princípov CSP vyplýva procesná rovnosť, teda rovnaká miera možností strán uplatňovať prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany a rovnako tak právo oboznámiť sa, okrem iného, s vyjadreniami a návrhmi protistrany a vyjadriť k nim svoje stanovisko. Súd teda musí doručiť sťažnosť na vyjadrenie protistrane (Števček, Ficová, Baricová, Mesiarkinová, Bajánková, Tomašovič a kolektív: Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck. 2016, str. 879).

16. V zmysle judikatúry ESLP uvedené zásady sa vzťahujú aj na prípady rozhodovania o trovách konania, v ktorých nemôže byť zásada kontradiktórnosti úplne opomínaná, aj keď náklady sporu predstavujú jeho druhotný aspekt (Beer proti Rakúsku, č. 30428/96, rozsudok zo 6. 2. 2001, bod 18). Možnosť strán sporu vyjadriť svoje stanovisko k otázkam trov konania môže byť obmedzená, strany sporu by však nemali byť prekvapené nečakaným a nepredvídaným obratom (Askon AD proti Bulharsku, č. 9970/05, rozsudok zo 16. 10. 2012, body 30 - § 32). Aj ústavný súd zdôraznil, že zásada kontradiktórnosti síce nemá absolútny charakter, pretože z nej existujú výnimky tam, kde okolnosti prípadu alebo procesnej situácie vylučujú uplatňovanie tejto zásady. Neexistuje však relevantný a zásadný dôvod na to, aby sa v civilnom konaní, ktoré je v zásade kontradiktórne, uplatnila výnimka z tohto princípu v konaní o sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka (aj vo veci určenia sumy náhrady trov konania), v ktorom sa rozhoduje o subjektívnych právach a povinnostiach (nález z 11. 9. 2018 sp. zn. III. ÚS 220/2018).

17. Uvedenou otázkou sa ústavný súd zaoberal aj v náleze z 13. 7. 2021 sp. zn. IV. ÚS 271/2021, kde skonštatoval, že § 239 a nasledujúce CSP o sťažnosti explicitne nezakotvujú povinnosť súdu doručiť sťažnosť ani povinnosť umožniť protistrane vyjadriť sa k nej, avšak absencia výslovnej právnej úpravy automaticky neznamena, že v sťažnostnom konaní sa princíp kontradiktórnosti neuplatňuje. Ten je z hľadiska „rozsahu, ktorý určí zákon“ (čl. 9 CSP) vymedzený princípom rovného postavenia strán v konaní, teda prostredníctvom čl. 6 CSP, keď sa toto rámcové ustanovenie v prípade absencie osobitnej úpravy dotknutého postupu použije primerane na okolnosti prípadu. Ponechanie priestoru na opozitné vyjadrenie je naliehavé najmä vtedy, ak súd na podklade argumentácie podanej sťažnosti indikuje možnosť zmeniť rozhodnutie v neprospech protistrany. Ak okresný súd stranu sporu nevyzval na vyjadrenie k sťažnosti smerujúcej proti uzneseniu o výške náhrady trov konania, jeho postup nezodpovedá garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle príslušných ustanovení ústavy a dohovoru, čím došlo k porušeniu základného práva tejto strany sporu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v časti týkajúcej sa princípu kontradiktórnosti konania.

18. Je potrebné k tomu dodať, že v tomto prípade nie je podstatné, či bol obsah sťažnosti proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom pre žalovaného 10/ novinkou, alebo či argumentáciu obsiahnutú v sťažnosti už mohol poznať z predchádzajúcich vyjadrení sťažovateľov (t.j. obsahový význam nedoručeného vyjadrenia - porov. napr. I. ÚS 187/2023). Išlo o prvé podanie, ktorým sa otvárala nová fáza konania (rozhodovanie o sťažnosti proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom) a žalovaný 10/ (rovnako ako ostatné strany) mal právo dozvedieť sa o tom, že takáto sťažnosť vôbec bola podaná a že sa ňou bude súd zaoberať.

19. V uznesení z 18. 1. 2018 sp. zn. II. ÚS 49/2018 ústavný súd konštatoval, že pri výklade pojmu „protistrana“ nie je vzhľadom na konkrétne okolnosti veci vylúčené za protistranu vo vzťahu k

žalovanému 2/ považovať aj žalovaného 1/. Tento výklad ústavný súd v citovanom uznesení aplikoval na ustanovenie § 256 ods. 1 CSP (náhrada trov pri zastavení konania), podľa názoru dovolacieho súdu však neexistuje dôvod nepostupovať takto vo všeobecnosti v prípadoch týkajúcich sa náhrady trov konania. Rozhodnutie o trovách konania môže za určitých okolností zakladať práva a povinnosti nielen medzi žalobcom a žalovaným, ale aj medzi jednotlivými účastníkmi konania, ktorí stoja na tej istej procesnej strane. Podania účastníka konania v procesnom postavení jednej zo sporových strán (žalobcu alebo žalovaného), ktorými môžu byť dotknuté práva a povinnosti iných účastníkov stojacich na tej istej procesnej strane, je v takom prípade potrebné doručovať nielen protistrane, ale aj ostatným účastníkom v postavení tej istej strany.

20. V preskúmvanej veci vzhľadom k tomu, že rozsudok Okresného súdu Nitra č. k. 7C/130/2010-574 zakladal nerozlučné spoločenstvo žalovaných vo vzťahu k náhrade trov konania (keď neurčoval podiel jednotlivých žalovaných na náhrade trov, resp. neurčoval nárok žalobcov voči niektorému/niektorým zo žalovaných odlišne od ostatných žalovaných), sťažnosťou žalovaných 1/, 2/, 3/, 8/, 9/, 12/ a 13/ proti uzneseniu o výške náhrady trov (a na jej základe vydaným uznesením sudcu) boli - ako správne uviedol generálny prokurátor vo svojom dovolaní - dotknutí najmä ostatní žalovaní, keďže ich podiely na náhrade trov žalobcov sa napadnutým uznesením sudcu zvýšili. Preto bolo nevyhnutné doručiť sťažnosť žalovaných 1/, 2/, 3/, 8/, 9/, 12/ a 13/ ostatným žalovaným. Pokiaľ súd sťažnosť nedoručil žalovanému 10/ (a ostatným účastníkom konania) a následne rozhodol o sťažnosti v súlade s argumentmi sťažovateľov, hoci ostatní účastníci o sťažnosti a o argumentoch v nej uvedených nemali vedomosť, porušil princíp kontradiktórnosti konania, princíp rovnosti zbraní a tým aj právo žalovaného 10/ na spravodlivý proces, čo treba považovať za závažnú fundamentálnu procesnú vadu konania, ktorá je v rozpore s uvedenými ústavnými princípmi platnými v civilnom sporovom konaní. Jej nápravu je možné dosiahnuť len zrušením napadnutého rozhodnutia, pričom potreba nápravy tejto závažnej procesnej vady prevyšuje nad záujmom zachovania nezmeniteľnosti rozhodnutia a nad princípom právnej istoty.

21. Na základe uvedeného dovolací súd podľa § 449 ods. 1 CSP v spojení s § 464 CSP zrušil napadnuté uznesenie Okresného súdu Nitra a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd, viazaný právnym názorom najvyššieho súdu, pred opätovným rozhodnutím doručí sťažnosť žalovaných 1/, 2/, 3/, 8/, 9/, 12/ a 13/ ostatným účastníkom konania a ďalej bude postupovať primerane podľa ustanovení § 373 a § 374 CSP.

22. Keďže výrok napadnutého uznesenia Okresného súdu Nitra bol formulovaný ako zmena celého uznesenia vyššieho súdneho úradníka, aj keď ním obsahovo nedošlo k zmene výroku o výške náhrady trov odvolacieho konania, dovolací súd považoval za potrebné z dôvodu zrozumiteľnosti, jasnosti a procesnej čistoty zrušiť celé dovolaním napadnuté uznesenie, vrátane výroku o trovách odvolacieho konania s tým, že po jeho zrušení ostáva v platnosti výrok o trovách odvolacieho konania z uznesenia vydaného vyšším súdnym úradníkom.

23. Aj keď pre zrušenie napadnutého rozhodnutia a vrátenie veci postačovala vyššie uvedená zásadná procesná vada (nedoručenie sťažnosti proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom ostatným účastníkom konania), dovolací súd považoval za potrebné zaoberať sa aj ďalším dôvodom, uvedeným v dovolaní generálneho prokurátora: že vo fáze rozhodovania o výške náhrady trov nemohol už súd rozhodnúť tak, že niektorí žalovaní nebudú na náhradu trov konania zaviazaní. Dovolací súd na jednej strane vníma snahu Okresného súdu Nitra pri rozhodovaní o sťažnosti voči uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom zohľadniť mieru, akou jednotliví žalovaní zavinili resp. nezavinili trovy konania. Na druhej strane však bolo potrebné sa týmito skutočnosťami zaoberať už pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania, teda v rozsudku, pričom žalovaní 1/, 2/, 3/, 8/, 9/, 12/ a 13/ nepodali odvolanie proti výroku rozsudku o nároku na náhradu trov konania. Pokiaľ súd v rozsudku rozhodol, že všetci žalobcovia majú proti všetkým žalovaným nárok na náhradu trov konania, a toto rozhodnutie je právoplatné, nie je možné pri rozhodovaní o výške náhrady trov modifikovať ho tak, že ide o nárok len voči niektorým žalovaným. Aj z tohto dôvodu teda bolo potrebné dovolaniu generálneho prokurátora vyhovieť a napadnuté rozhodnutie zrušiť.

24. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a vráti vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania, ako aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP v spojení s § 464 CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.